

5. BOEKBESPREKING SVENSSON & MOULT GUIDE

Joke Winkelman was zo vriendelijk onderstaande boeken te bespreken. In een volgend nummer plaatsen we haar bijdrage over de 2 boekjes betreffende de rui en herkenning van Bub en Herroelen.

Nieuwe boeken voor ringers.

Ginn H.B. & Melville D.S. 1983. Moulting in Birds. British Trust for Ornithology Tring. BTO Guide 19, 112 pag. Prijs £ 4,-.

Deze gids die mede door de toename van onze kennis over vogelrui en door de algemenere opzet nauwelijks meer met zijn al jarenlang uitverkochte voorganger 'A Guide to Moulting in British Birds' te vergelijken is, bestaat uit drie delen. In het eerste deel wordt ingegaan op de aspecten die de basis vormen van het ruiproces en op het verzamelen en analyseren van ruigegevens. In het tweede deel wordt per soort, op grond van literatuur en in Groot-Brittannië (veelal door ringers) verzamelde ruigegevens, samengevat wat bekend is over de rui (seizoenen, volgorde, snelheid, mate van post-juvenile rui e.d.). Tevens worden basale gegevens als het aantal slag- en staartpennen genoemd en zijn literatuurverwijzingen gegeven. Bovendien is voor iedere soort de urgentie waarmee aanvullende ruigegevens verzameld zouden moeten worden aangegeven. Deze urgentie is gebaseerd op de aantallen in Groot-Brittannië beschikbare ruikaarten die daar, vooral door ringers, op grote schaal ingevuld worden. Dat het ruiproces nog lang geen open boek is blijkt wel uit het feit dat van 75% van de soorten zeer weinig tot onvoldoende gegevens aanwezig zijn, 16% aanvulling behoeft op kleinere schaal en van slechts 9% voldoende basismateriaal aanwezig is. Van deze laatste groep blijven nieuwe gegevens overigens nodig om bijvoorbeeld verschillen tussen jaren of gebieden vast te kunnen leggen.

Het derde deel omvat een soortindex, een uitgebreide literatuurlijst en een lijst met begripsomschrijvingen. Ook zijn de Duitse termen voor een aantal ruiconcepten gegeven. Het boekje betreft alleen soorten die in Groot-Brittannië broeden of er een belangrijk deel van hun rui doormaken (239 soorten); soorten als Zwarte Specht of Buidelmees zijn dus niet opgenomen. Dit doet echter niet af aan het feit dat het voor ringers een handig en betaalbaar naslagwerkje is, dat van groot nut kan zijn bij eigen ruionderzoek, leeftijds- en geslachtsbepalingen kan ondersteunen en bijvoorbeeld de keus van nieuw ruionderzoek kan bepalen.

Svensson L. 1984. Identification Guide to European Passerines. (3e druk). Stockholm. 312 pag. Prijs 120,- Zweedse Kronen of £ 9,-.

In maart is eindelijk de lang verwachte derde druk van deze bekende ringersgids uitgekomen, ditmaal in helderblauwe koft uitgevoerd. Het betreft een herziene en uitgebreide versie van de in 1970 verschenen en in 1975 herziene Engelstalige ringersgids waarin handkenmerken van Europese vogels beschreven worden. Dat onze kennis over (bruikbare) handkenmerken nog steeds toeneemt blijkt wel uit

het formaat van het nieuwe boekje, dat ruim 2 x zo dik is als de eerste druk (152 p.) en bijna 1½ x de tweede druk (184 p.) is. Deze uitbreiding betreft niet alleen de ten opzichte van de tweede druk nieuw opgenomen soorten (29) en (over het algemeen in de hand te herkennen) ondersoorten (20), maar ook de uitbreiding van de oorspronkelijke tekst van de meeste soorten met nieuwe kenmerken en illustraties. Zo zijn nu maar liefst 150 nieuwe of gewijzigde tekeningen opgenomen.

Europese nieuwkomers in de derde druk zijn Blauwe Ekster, Rouwmees, Alpenkauw, Zwarte Spreeuw, Schotse Kruisbek en Corsicaanse Boomklever. De overige nieuw opgenomen soorten betreffen soorten uit Noord-Afrika zoals Duponts Leeuwerik, Witkoptapuit en Afrikaanse Oeverzwaluw, uit Azië (Steenheggemus) en Siberië (Roodkeelnachttegaal, Bruine Vliegenvanger, Vale Lijster, Roodkeellijster, Goudlijster e.d.). Wat betreft de nieuw toegevoegde of herziene (!) kenmerken zou het te ver voeren alle nieuwigheden hier weer te geven. Wel kan opgemerkt worden dat tekstwijzigingen en nieuwe kenmerken zich niet alleen beperken tot de zeldzamere soorten die in de oude drukken slechts kort behandeld werden, maar ook tot de voor Nederlandse ringers "gewone" soorten als Graspieper (was ½ pag., nu bijna twee pag. met o.a. nieuwe leeftijdskenmerken), Witte Kwikstaart (was 1½ pag., nu 2½), Roodborst (was ½ pag., nu 1½ met uitbreiding leeftijdskenmerk), Bosrietzanger (van 1 naar 2 pag.), Kleine Karekiet (was 1, nu 1½ pag), Vink (nieuw leeftijdskenmerk) en Sijs (van ½ naar 1½ pag). Verwerking van nieuwe literatuur, nieuwe balgen (c. 5000) en aanvullende gegevens van ringers hebben er verder toe geleid dat voor veel maten (ook bij de algemene soorten) betrouwbaarder marges opgesteld konden worden. Hierdoor verschillen vele maten iets van de in de oude druk opgegeven maten.

Ook hebben wijzigingen in de opzet plaats gevonden. Zo wordt nu bij de soortbehandeling de volgorde van Voous (1977) aangehouden, in plaats van die van Vaurie (1959). Tevens is aan het begin van iedere soortbehandeling een korte karakteristiek van verenkleed en belangrijkste maten opgenomen, zodat men nu snel weet of men inderdaad met een bepaalde soort te doen heeft. Ook de index is verbeterd. Zo zijn alle in de tekst genoemde (onder)soorten nu in de index vermeld, waarbij niet-behandelde tussen haakjes geplaatst zijn. Jammer is het, dat bij Turdus chrysolaus en T. hortulorum in de index naar de verkeerde pagina verwezen wordt.

Nieuw is verder de vermelding van de Engelse en Zweedse soortnaam boven iedere soortbehandeling.

Opmerkelijk in deze nieuwe druk is dat met de toenemende hoeveelheid handkenmerken ook het besef lijkt te groeien dat determinatie van zangvogels in de hand niet altijd een eenvoudige zaak is. Dit blijkt vooral uit de, ten opzichte van de oude druk, vele toevoegingen als "gewoonlijk en soms", uit de talloze verwijzingen naar andere soorten waarmee mogelijk verwarring op kan treden, uit de nieuwe tekeningen waarin overgangen tussen kenmerken of (onder)soorten verduidelijkt worden en het in de tekst wijzen op het bestaan van intermediaire vormen.

De gids heeft overigens niet de pretentie volledig te zijn. Amerikaanse en ook vele Aziatische dwaalgasten, die reeds in Europa zijn aangetroffen of redelijkerwijs te verwachten zijn, zijn niet opgenomen. In zijn voorwoord vraagt Svensson zich dan ook af, wanneer er een Amerikaanse ringersgids voor gebruik in Europa komt.

Samenvattend zou gezegd kunnen worden, dat in deze gids naast een aantal nieuwe (onder)soorten zoveel aanvullingen op de oude teksten, zoveel nieuwe kenmerken en tekeningen zijn opgenomen, dat iedere ringer, ongeacht of hij in het bezit

is van de vorige drukken, deze derde druk zou moeten aanschaffen.

Joke E. Winkelman

Nawoord VT

Ook indien U het engels niet zo goed machtig bent, kunt U veel van de informatie toch benutten, door de goede tekeningen en de geregeld terugkerende standaardtermen. "Svensson" is een uitermate waardevol en volledig boek, ook al is Handkenmerken wel wat eenvoudiger te gebruiken. De ruigids is evenzeer waardevol, maar bevat toch iets minder, laten we zeggen: basiskennis voor elke ringer. Het is wat meer voor specialisten bedoeld.

Hoe dat ook zij, geïnteresseerden stellen we het volgende voor:
U stort uiterlijk 30 september a.s. f 40,-- voor Svensson en/of f 18,-- voor Ginn e.a. op ons gironummer 1027861 van Vogeltrekstation te Heteren, onder vermelding van het gewenste en wij zorgen dat U Uw boekje krijgt. Het risico van nadelige koersverschillen en de extra administratie- en portokosten nemen wij dan voor onze rekening.

Svensson in Nederland kopen zou normaal f 70,-- kosten, hoorden we.